

Ukras za glavu ili *kapa*

(Kapa sa dukatima)

Goranska narodna nošnja pripada opštem balkanskom tipu, delimično je sačuvana i koristi se u svakodnevnoj upotrebi, mada je talas evropeizacije i ovde sve prisutniji, tako da se sve više narodna nošnja izbacuje iz upotrebe. Ovim promenama podložnija je muška nošnja, dok ženska pokazuje veću žilavost, mada i ona svakodnevno doživljava promene i modifikacije. Starije žene su otpornije na promene i još čuvaju i održavaju izvornu nošnju.

Muška narodna nošnja je gotovo izbačena iz svakodnevne upotrebe, osim u višim i od centra udaljenim selima (Brod, Restelica) u kojima se delimično održala. U ostalim selima je koriste samo pojedinci ili se upotrebljava samo u svečanim prilikama (praznici, svadbe, suneti).

Devojke i mlade žene nošnju koriste samo u svečanim prilikama, dok je starije žene nose svakodnevno i u svim prilikama.

Sadik Idrizi

***

Poznato je da se uloga nakita u narodnoj nošnji ne svodi samo na to da ulepša osobu koja ga nosi. Predmeti za kićenje uopšte, predstavljaju jasne oznake koje, gotovo redovno, izbijaju u prvi plan. Određeni nakit se upotrebljava kao simboličko obeležje društvenog položaja, staleža, kao i prelaznih i prolaznih statusa u toku životnog ciklusa pojedinca.

U složenoj strukturi ceremonije sklapanja braka nevestinski nakit zauzima značajno mesto. Analiza njegove funkcije ukazuje da on ima tri značenja: obeležje statusa, odnosno bračnog stanja, obeležje ekonomske moći i zaštita.

Najvažniji deo nakita neveste je ukras za glavu ili *kapa*, koja je sačinjena od dukata. Ranije su ti dukati bili kovanice Osmanskog carstva, a danas i austroguarski, koji je mlada prvi put stavljala na dan svadbe a zatim ga je nosila u svečanim prilikama za sve vreme trajanja statusa neveste. U pojedinim selima Gore kapa je nošena, sa malim korekcijama, dok nevesta ne oženi ili uda svoju decu, a u nekim selima dok joj muž umre.

Poreklo ukrasa za glavu ili kape može se nazreti u pojedinim vrstama nakita koje imaju srednjovekovnu tradiciju, među kojima su najznačajniji venac, kruna i počelica. Venac vodi poreklo iz antičkog načina ukrašavanja, odakle je, preko Viznatije, dospelo u evropske zemlje gde

je prvo pravljen kao ukras od cveća. Vence od prirodnog cveća nosile su devojke kao simbol mladosti i devičanstva, dok su na glavi neveste imali oznaku venčanja i izražavali želju za plodnošću. Težnja za bogatijim ukrašavanjem učinila je da se venac transformiše, tako da počinje da se izrađuje od plemenitog metala i ukrašava bojenim staklom i biserom.

Prilagođen tekst autora Jelene Tešić

